

Preprečiti razkroj narodnostne biti!

Furlanski vodilni sloj je te dni upravičeno ponosen nad delom, ki ga je opravil v zadnjih desetih letih. Obnova potresnega področja, ki obsega kar 137 občin, je skoraj popolnoma končana; treba je zagotoviti dostojno bivališče le še kakim šest tisoč ljudem, kar je gotovo precejšnje število, vendar sorazmerno majhno, če pomislimo, da je ob potresu pred 10 leti iznena ostalo brez strehe kakih 100 tisoč ljudi. Furlanski vodilni sloj je lahko zadovoljen in ponosen tudi in predvsem nad načinom in obliko, kako je obnova potekala, zlasti nad lestvico prednosti, ki je bila tedaj sestavljena. Zagotovili so najprej obnovo proizvodnih dejavnosti, kar pomeni, da so najprej zagotovili ljudem

5. DEŽELNI KONGRES SLOVENSKE SKUPNOSTI

Gorica, 10. maja 1986

DEŽELNI AVDITORIJI

Ob 10.30 so na programu statutarne spremembe

Ob 16. uri odprtje kongresa, pozdravi delegacij in gostov, podelitev odličij
Politična poročila, razprava in volitve

Sodeluje moški zbor »Mirko Filej« iz Gorice.

kruh na domačih tleh in s tem preprečili oziroma odstranili eno največjih nevarnosti, se pravi nov val izseljevanja. Vse kaže, da se je to tudi posrečilo, saj nismo videli ali brali podatkov o kakem demografskem nazadovanju v zadnjih 10 letih na furlanskem narodnostnem ozemlju.

Toda potres ni prizadel samo furlanskega ljudstva, temveč je povzročil hude rane tudi v vaseh in zaselkih zahodne Benečije, Režije ter delno Kanalske doline. Tudi tu so obnovitvena dela dejansko pri kraju, saj so si ljudje v glavnem že popravili oziroma obnovili hiše. Z razliko

nadaljevanje na 3. strani ■

Strahotna nesreča v Ukrajini

MIHAIL GORBAČOV ni prestal preizkušnje?

Zahodnoevropska in svetovna javnost na splošno si še vedno ne znata razložiti, zakaj in čemu so sovjetske oblasti toliko dni kratkomalo zmolčale izredno hudo nesrečo, ki se je pripetila v jedrski centrali pri Černobilu v Ukrajini. Široka javnost se predvsem sprašuje, kako je mogoče, da se najprej skuša zanikati vest, da je v eni izmed sovjetskih jedrskih elektrarn prišlo do hude okvare z močnim radioaktivnim sevanjem, nato pa postopno priznavati nesrečo, vendar z zelo skopimi podatki. Medtem je radioaktivni oblak »potoval« po Evropi in povsem upravičeno povzročal hude skrbi milijonom in milijonom ljudi.

Šele v torek, 6. maja, so sovjetske oblasti na tiskovni konferenci v Moskvi pojasnile, kaj se je zgodilo v jedrski centrali pri Černobilu. Poteklo je celih enajst dni, preden je Moskva uradno priznala hudo okvaro, katere razsežnost so »krajevne (ukrajinske) oblasti — tako je bilo rečeno na tiskovni konferenci — podcenjevale«,

tako da je bilo s precejšnjo zamudo evakuiranih kakih 40 tisoč ljudi z neposredno prizadetega območja. Sovjeti še vedno trdijo, da sta doslej izgubili življenje le dve osebi; pristavljajo, da je bilo kakih 200 ljudi ranjenih in da se zdaj zdravijo v najboljših bolnišnicah. Iz Združenih držav Amerike so prispeli v Moskvo trije zdravniki-specialisti: Robert Gale, Paul Terasa-ki in Richard Champlin.

Tako torej pravijo sovjetske oblasti, potem ko je poteklo več kot deset dni od hude katastrofe. Podatki, ki jih navajajo, morda tudi ustrezajo resnici, vendar kako jim svetovna javnost more verjeti glede na takšno obnašanje pristojnih oblasti?

Znani komentator turinskega dnevnika »La Stampa«, hrvaški časnikar in publicist Frane Barbieri je te dni napisal, kako se zdi, da je »atomski oblak odnesel tudi Mihaila Gorbačova.« Odkar je nam-

nadaljevanje na 3. strani ■

PISMO SLOVENSKE ENOTNE DELEGACIJE

Enotna delegacija Slovencev v Italiji je naslovila na predsednika republike naslednje pismo:

Gospod predsednik!

Enotna delegacija Slovencev v Italiji, reprezentativni organizem slovenske manjšine, bi Vam bila hotela osebno izreči pozdrav naše skupnosti ob priložnosti Vašega obiska v Furlaniji, obnovljeni po tragičnem potresu izpred desetih let. Žal moramo ugotoviti, da do tega ni prišlo, kajti zaman so bila naša prizadevanja pri pristojnih oblasteh, katerim smo pravočasno posredovali prošnjo za kratko srečanje z Vami, čeprav smo se zavedali, da bo Vaš obisk zelo kratek.

Naglasili smo nujnost tega srečanja, da bi Vam lahko neposredno izrazili zaskrbljenost in pričakovanja naše skupnosti. Skoraj štirideset let po rojstvu italijanske republike, katere ustava jamči vsem jezikovnim manjšinam posebna zaščitna določila, in deset let po ratifikaciji Osimskega sporazuma, v katerem je potrjena obveza italijanske države, da zajamči naši manjšini zaščito čimvečje možne stopnje, moramo žal vzeti na znanje še en poskus, da

bi v parlamentu zamrznili razpravo in odobritev zakona o globalni zaščiti.

Živo se še spominjamo Vaših besed, ko ste poudarili potrebo, da bi bila italijanska republika skupna domovina tudi skupnostim jezika, ki je drugačen od italijanskega, primerno zaščitnim prav v njihovih drugačnostih, ki predstavljajo bogastvo, ki ne sme biti izbrisano.

Ker zaupamo Vaši vlogi najvišjega jamstva ustave in Vašemu osebniemu čutu, Vam ponovno naslavljamo, gospod predsednik, prošnjo za Vaš ponoven in tehten poseg pri pristojnih oblasteh, da bi bili odstranjeni zadržki in ovire za hitro odobritev zaščitnega zakona, ki bi zajamčil vsem Slovincem, ki živijo v 35 občinah videmske, goriške in tržaške pokrajine svobodno uživanje pravic, ki bi omogočile ohranitev in razvoj jezikovne in kulturne identitete ter posebne gospodarske in družbene interese na ozemlju, na katerem so zgodovinsko naseljeni.

V zvezi s tem Vas ponovno prosimo, kot smo že naredili v februarju, da bi nas sprejeli na Kvirinalu.

Prejmite izraze našega globokega spoštovanja.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 11. maja, ob: 8.00 Radijski dnevnik; 8.30 Slovenske popevke; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Mladinski oder: Janez Povše: »Zgodilo se je med zvezdami«, radijska igra za otroke; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Kmetijski tednik; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Nediški zvon; 14.40 Prva repriza: Stanislav Lem-Mario Uršič: »Magellanov oblak«, znanstveno-fantastična nadaljevanka v 8 delih; 15.25 Sport in glasba ter prenosi z naših prireditvev; 17.00 Sportne novice; 19.00 Radijski dnevnik ter neposreden prenos košarkarske tekme Jadran - Kidland Padova.

■ PONEDELJEK, 12. maja, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše: Koledarček; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Londonski memorandum v luči britanskih diplomatskih arhivov; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Poljudno čtivo - Sestanek ob 12h; 13.00 Radijski dnevnik; ski zbor »Pinko Tomažič«; 14.00 Kratka poročila; 13.20 Mladinska skupina in Tržaški partizanski pevci; 14.10 Iz šolskega sveta; 15.00 Otroški kotichek; »Glasbene pravljice«; 16.00 Iz zakladnice pripovedništva; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Violinist Črtomir Šiškovič in pianist Igor Lazko v Kulturnem domu v Trstu; 19.00 Radijski dnevnik.

■ TOREK, 13. maja, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Poljudno čtivo - Sestanek ob 12h; 13.00 Radijski dnevnik; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Povejmo v živo!; 15.00 Mladi mladim; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Violinist Črtomir Šiškovič in pianist Igor Lazko v Kulturnem domu v Trstu; 18.00 Franjo Francič: »Grajski«, izvorna radijska igra; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SREDA, 14. maja, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Poljudno čtivo - Sestanek ob 12h; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Ženski zbor Ivan Grbec iz Škednja in mešani zbor Hrast iz Doberdoba; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Gospodarska problematika; 15.00 »Čarobni globus«; 16.00 Od Milj do Devina; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Flavtist Cveto Kobal in harfistka Jasna Jasna Corrado-Merlak; 18.00 Pravlja na Slovenskem; 19.00 Radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 15. maja, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Poljudno čtivo - Sestanek ob 12h; Liki iz naše preteklosti; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Slovenske popevke; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Ne prezimo!; 15.00 Diskorama; 16.00 Na goriškem valu; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 XVI mladinski pevski festival v Celju; 18.00 Londonski memorandum v luči britanskih diplomatskih arhivov; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PETEK, 16. maja, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Poljudno čtivo - Sestanek ob 12h; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Zborovska glasba; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Povejmo v živo!; 15.00 Iz filmskega sveta; 16.00 Iz zakladnice pripovedništva; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 18.00 Kulturni dogodki; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 17. maja, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljica; 8.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Concert in Avditoriju RAI v Turinu; 11.30 Poljudno čtivo - Sestanek ob 12h; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Etnično, nacionalno in razredno v sodobnih družbah: Sociološki pogledi; 15.00 Otroški kotichek: »Kaj je na koncu sveta?«; 16.00 Zgodovina je vedno že svoja lastna zgodba; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Revija glasbenih šol Primorske v domu Alberta Sirka v Križu; 18.00 Dramska vetronica: Stanislav Lem - Mario Uršič: »Magellanov oblak«, znanstveno-fantastična nadaljevanka v 8 delih; 19.00 Radijski dnevnik.

Obisk predsednika Cossiga ob 10-letnici potresa

Deset let je poteklo od tistega usodnega večera, ko je strahoten potres sejal smrt in razdejanje na območju 137 občin Furlanije, Benečije, Rezije in Kanalske doline. V teh desetih letih je bilo popravljenih 73 tisoč hiš, sezidanih 16 tisoč 500 hiš, sezidanih ali popravljenih je bilo mnogo objektov, zgrajena je bila vrsta infrastrukture, med njimi avtocesta, ki bo čez dva meseca povezovala Videm z osrednjo Evropo. Takšna je današnja slika potresnega območja in takšen je obračun desetletnih obnovitvenih del. Strahotni potres z dne 6. maja 1976 je zahteval 989 smrtnih žrtev in nad tri tisoč ranjencev, poškodoval je 75 tisoč hiš in popolnoma uničil 18 tisoč domov. Brez strehe je ostalo kakih 100 tisoč ljudi.

Ob desetletnici potresa je bila v Vidmu pomembna slovesnost, ki se je je udeležil predsednik republike Cossiga, in je pomenila predvsem dolžno počastitev spomina skoraj tisoč žrtev. Prisotnost predsednika republike je bila tudi zunanji, otipljiv dokaz solidarnosti celotne italijanske države s tako hudo prizadetim prebivalstvom.

Državni poglavar se je v spremstvu ministra za civilno zaščito Zamberlettija, ki je bil za časa potresa vladni komisar, srečal v zgodovinski dvorani furlanskega parlamenta, na videmskem gradu z deželnim svetom Furlanije - Julijske krajine. Videmski župan Bressani, predsednik deželnega sveta Solimbergo in predsednik deželne vlade Biasutti so v svojih govorih poudarili predvsem dejavnike, ki so omogočili obnovo potresnega področja. Ti dejavniki so: neposredno sodelovanje samega ljudstva, široka pooblastila, ki so bila priznana deželi in krajevnim upravam, prednost, ki je bila dana proizvodnim dejavnostim, ter skrb, ki so jo vsi kazali pri obnovitvenih delih za spoštovanje in ohranitev kulturnih vrednot. Govorniki so tudi poudarili, kako je nujno, da država z novim zakonom omogoči popolno, 100-

stotno obnovo potresnega območja. Treba je namreč zagotoviti streho še kakim 18 tisoč ljudem, ki pripadajo najšibkejšim slojem.

Predsednik republike Cossiga je opravil pregled vojaških in pomožnih enot, ki so pred 10 leti delovale na potresnem območju, in se je nato na videmskem županstvu sestal z župani in krajevnimi upravitelji. V svojem govoru je državni poglavar dal priznanje furlanskemu ljudstvu, ki je znalo v uri stiske stisniti zobe in se pogumno lotiti obnovitvenih del. Cossiga je opozoril, da so ob veliki naravni nesreči priskočile na pomoč prijateljske in zavezniške države, med njimi Jugoslavija, Avstrija, Zahodna Nemčija ter Kanada. Moč italijanskega naroda, je dejal, ni toliko v gospodarski in vojaški sili, temveč v raznolikosti krajinskih in jezikovnih dejavnikov. Zaključil je z zahvalo vsemu furlanskemu ljudstvu in obljubil nadaljnje prizadevanje za rešitev odprtih vprašanj.

—0—

Manj ameriških turistov

V Italiji se bo v nastopajoči turistični sezoni znatno zmanjšal obisk iz Združenih držav. Po začasnih cenitvah računajo, da bo turistični val iz Amerike upadel najmanj za 40 odstotkov; še bolj pesimistične napovedi govorijo o 50 in celo o 70 odstotkih. Če se bodo te napovedi uresničile, bo Italija v tej turistični sezoni prikrajšana za dotok najmanj 1.200 milijard lir, v najslabšem primeru pa celo za 1.700 milijard.

Ti izračuni temeljijo na konkretnem dejstvu že najavljenih odpovedi rezervacij. Glavni razlog za usihanje ameriškega turističnega vala v Italiji je politično-vojaški položaj v Sredozemlju. Dodatna uganjka je, do kolikšne mere se utegne slika še poslabšati zaradi posledic, ki jih je povzročila jedrska katastrofa v Sovjetski zvezi.

ARABSKI VRH PROPADEL

Arabski svet je doživel novo krizo s propadom načrta o vrhunskem sestanku. Ta bi moral biti na zahtevo Libije, ki je pozvala članice Arabske zveze, naj se ji pridružijo v analizi in obsodbi ameriškega bombardiranja Tripolisa in Bengasija. Tudi zunanji ministri, ki so zborovali v maroškem mestu Fes, se niso mogli dogovoriti niti o delovnem sporu vrhunske konference. Dočim sta Libija in Sirija zahtevali, naj bi na sestanku razpravljali izključno o ameriški vojaški akciji, so druge države predlagale, naj bi ob tej priložnosti reševali še druge probleme, ki tajejo arabski in muslimanski svet: sem spada vojna med Iranom in Irakom, libanonska kriza, problem stikov med Jordanijo in Izraelom, nazadnje pa tudi vmešavanje Libije v zadeve Čada. Ker se zunanji ministri o vsem tem niso mogli sporazumeti, je vrhunski sestanek odpovedan, sklicali pa ga

bodo enkrat junija, po »ramadanu«, ki obvezuje muslimane k strogemu postu in je ob tem delno ohromljeno tudi javno in politično življenje. Se pred dokončno ugotovitvijo, da je načrtovani sestanek propadel, pa je prišla vest, da bi se libijski glavar Gedafi v nobenem primeru ne udeležil vrhunskega sestanka na maroškem ozemlju; libijski diktator je poslal zahtevo, naj bi bil vrh v Libiji. Razkol v arabskih vrstah je tako še bolj pekoč. Libija je na vse skupaj reagirala z ostro polemiko. Agencija »Jana« piše, da so tako imenovani zmerni arabski režimi pokazali vso svojo nemoč, ko bi bilo treba reagirati na »ameriško in sionistično agresijo« kot se izraža Gedafijeva tiskovna agencija. Libija poziva arabske množice, naj same reagirajo proti skupnemu sovražniku, potem ko njihove »majave vlade« niso več zmožne enotnega nastopanja.

OB SKLEPU VRHUNSKEGA ZASEDANJA V TOKIU

Po koncu vrha sedmih industrijsko najbolj razvitih držav na Zahodu v Tokiu so komentarji državnikov, ki so se ga udeležili, zelo pozitivni. Posebno zadovoljni so predstavniki Italije. Dokument o gospodarskih vprašanjih, ki so ga uradno objavili, potrjuje doseženi sklep, da se ustanovi poseben odbor finančnih ministrov vseh sedmih držav za koordinacijo gospodarske politike in nadzorstvo nad valutnimi tržišči. Še vedno bo deloval tudi odbor petih držav, torej brez Italije in Kanade, vendar bodo predstavnike teh dveh držav vabili na pomembnejša zasedanja. Problem enakopravnosti Italije in Kanade z ostalimi članicami »Kluba sedmih« — Združenih držav, Japonske, Zahodne Nemčije, Velike Britanije in Francije — je sprva ogrožal sam uspeh posveta. Nezadovoljstvo pa ostaja med zastopniki Evropske skupnosti. Med pogajanja o mestu Italije in Kanade se je namreč oglasila tudi Evropska skupnost, a so njeno zahtevo po enakopravnem statusu pri srečanjih industrijsko najbolj razvitih držav na Zahodu zavrnilo.

Francoski predsednik Mitterrand je obžaloval to stališče in napovedal, da si bo prizadeval za pritegnitev Evropske skup-

PREPREČITI RAZKRAJANJE NARODNOSTNE BITI

■ nadaljevanje s 1. strani

od furlanskega narodnostnega ozemlja pa je ob 10-letnici strahotnega potresa silno zaskrbljujoče dejstvo, da se je na slovenskem narodnostnem ozemlju v videmski pokrajini od leta 1976 do leta 1984 zmanjšalo število prebivalstva za 2051 enot. To pomeni, da se tu ni posrečilo zaustaviti ali preprečiti novega vala izseljevanja, tako da se ni odpravila rakasta rana naše Benečije, se pravi postopno in, kot se zdi, tudi nezadržno umiranje beneškoslovenskih vasi in zaselkov.

Ugledni in priznani beneškoslovenski sociolog Ferruccio Clavara, ki je v Primorskem dnevniku objavil ob 10-letnici potresa zgornji podatek, povsem upravičeno opozarja na to stanje v Benečiji in poudarja, kako so nujni ukrepi, da se prepreči »trend razkrajanja narodnostne biti«. To je gotovo glavna skrb, ki prihaja do izraza ob 10-letnici potresa.

—o—

Vladna večina je doživela dva huda poraza v parlamentu. V poslanski zbornici je bil sprejet komunistični predlog, ki bistveno spreminja zakon o črnih gradnjah, v senatu pa ni prodril zakon, ki predvideva nove davke za nekatere občinske storitve.

—o—

Devinsko-nabrežinski župan Bojan Brezigar se je vrnil z obisk v Wallesu, kjer je bil gost župana občine, kjer je prvi Zavod združenega sveta.

nosti kot opazovalca na zasedanja sedmih finančnih ministrov.

Gospodarski dokument tokijskega vrha našteva dejavnike, ki najbolj ogrožajo enakomerno in trajno gospodarsko rast Zahoda. Gre za visoko brezposelnost, za močna neravnovesja, za negotovost o bodočih valutnih gibanjih, za še vedno prisotno inflacijo, za hudo zadolžitev držav v razvoju in za negotovost o srednjeročnih cenah energije.

Predstavniki sedmih držav so se obvezali za tehnološke inovacije, preustroj industrije, okrepitev trgovine in tujih naložb, nadzorstvo javnih izdatkov in nižanje primanjkljajev ter podporo manjšim, tehnološko razvitim industrijam in podjetjem.

Po mnenju udeležencev je velikega pomena tudi skupno stališče o boju proti terorizmu. Pred vrhom se je zdelo, da bo ameriški predsednik Reagan zahteval strožje skupne ukrepe proti Libiji. Dejansko so to državo izrecno obsodili kot podpihvalko mednarodnega terorizma, vendar so se dogovorili le o političnih in diplomatskih oblikah pritiska proti državam, ki podpirajo terorizem, in niso omenili kakih gospodarskih bojkotov ali celo vojaških ukrepov.

Italijanski ministrski predsednik Craxi je zanikal govorce, da je sedmerica sklenila tajne sporazume proti Libiji, izključil je tudi možnost, da pripravljajo Amerikanci novo vojaško akcijo.

Japonski ministrski predsednik Nakasone pa se je v svoji izjavi nekoliko odmaknil od skupnega stališča o Libiji in poudaril nevtralnost Japonske glede bližnjevzhodne krize.

Nakasone, ki je vodil 12. vrh bogatih zahodnih držav, je v sklepnem govoru med drugim pozval sovjetskega voditelja Gorbačova, naj ne opusti načrta o novem vrhunskem sestanku z Reaganom, ker je velikega pomena za dobre odnose med Vzhodom in Zahodom in ohranjevanje miru. Obsodil pa je zasedbo Afganistana in vietnamsko prisotnost v Kambodži. Pohvalil je filipinsko predsednico Aquinovo, podprl

dialog med Severno in Južno Korejo ter izrazil zaskrbljenost zaradi položaja v Srednji Ameriki.

Prihodnji vrh bo prihodnje leto v Italiji, verjetno v Turinu. Craxi se je vrnil v Rim v torek, medtem ko je zunanji minister Andreotti odpotoval v Bangkok. Ameriški predsednik Reagan je imel v torek tiskovno konferenco, ki so jo v Združenih državah neposredno prenašali iz Tokia. Prebivalci japonske prestolnice so si lahko oddahnili po daljšem obdobju strogih varnostnih ukrepov. Kljub vsemu so skrajno levičarski gverilci razstrelili simbolične peklenske stroje na kar 20 postajah tokijske podzemne železnice.

NOVICE

Predstavniki vseh držav, članic Evropske gospodarske skupnosti so v Bruslju sklenili, da je od 8. t.m. prepovedan uvoz nekaterih pridelkov in živil iz Sovjetske zveze, Poljske, Bolgarije, Češkoslovaške, Madžarske, Romunije in Jugoslavije. Prepoved bo v veljavi do 30. maja.

Papež Janez Pavel II. je na obisku v Romagni, kjer bo ostal do nedelje, 11. maja.

V Cankarjevem domu v Ljubljani je bila v sredo, 7. t.m., okrogla miza na temo: Cankar in jugoslovanstvo.

Sovjetska tiskovna agencija Tass je v sredo, 7. t.m., prvič poročala, da mnogi prebivalci Kijeva zapuščajo mesto, pri čemer agencija poudarja zaskrbljenost staršev za zdravje njihovih otrok. Kijev je eno velikih mest v Ukrajini, kjer se je v noči od 26. na 27. april pripetila jedrska katastrofa.

Izraelski zunanji minister Arens je izrazil zaprepaščenost, ker je skoraj polovica avstrijskih volivcev — natančno 49,60 odstotka — oddala na predsedniških volitvah glas Kurtu Waldheimu, ki mu Svetovni judovski kongres očita nacistično preteklost v hitlerjanski armadi.

Glede na jedrsko katastrofo v Ukrajini so v Italiji nekatere politične sile začele zahtevati, naj se ponovno prouči energetski program, ki ga je pred kratkim odobril parlament.

Mihail Gorbačov ni prestal preizkušnje?

■ nadaljevanje s 1. strani

reč Gorbačov pred 14 meseci prevzel glavno tajništvo sovjetske komunistične partije in torej glavno oblast v državi, pravi Barbieri, se je takorekoč vsak drugi dan pojavljal na televizijskih zaslonih in svetovni javnosti posredoval kak svoj predlog, kako svojo poslanico ali pobudo. Javnost je pričakovala, da se bo tudi tokrat prikazal na televiziji, jo obvestil o hudi nesreči ter javno priznal napake in odgovornosti. To se ni zgodilo — nadaljuje Barbieri — tako da je »padel v ideološko past, misleč, da je rdeči atomski oblak manj nevaren od belega ali črnega.«

Gotovo ima prav Frane Barbieri, ko trdi, da so sovjetske osrednje oblasti prav dobro vedele, kaj se dogaja pri Črnobilu v

Ukrajini, saj je znano, da razpolagajo s široko razpredeno informacijsko službo. Tudi z Gorbačovom pa je še vedno veljaven sistem, po katerem je od oblasti odvisno, s kakšno in s kolikšno informacijo sme razpolagati navadni sovjetski zemljan. Tudi novi sovjetski voditelj je, kot kaže, ujetnik mogočnega stroja, ki še vedno deluje po starem.

Medtem ko v Sovjetski zvezi še vedno govorijo o dveh žrtvah, so na Zahodu — piše Barbieri — omenjali dva tisoč žrtev. Oba podatka — zaključuje — sta malo verjetna, toda prav ti številki odražata sedanje stanje na svetu, to je težnjo, da se tudi velikanske nesreče spreminjajo v ideološke vojne, namesto, da bi se take katastrofe s skupnimi močmi preprečevale.

PREDAVANJE**O NACIONALNIH PROBLEMIH
V JUŽNEM TIROLU**

Narodna in študijska knjižnica v Trstu prireja danes, 8. t.m., v prostorih Trgovinske zbornice v ulici S. Nicolò tretje predavanje iz niza »Podobe srednjeevropske stvarnosti«. Predavanje ima naslov »Nacionalni problemi v Južnem Tirolu«. Predavala bosta Leopold Steurer in Karl Stuhlpfarrer.

Aprilski predavanja o koroških Slovenih in istrskih Italijanih sta vzbudili veliko zanimanje pri občinstvu. Vse bolj postaja torej viden pomen narodnih manjšin v srednjeevropskih deželah.

O stvarnosti v Dolini Aoste pa bosta v četrtek, 15. maja, govorila Robert Luven in Claudio Magnabosco.

—o—

**OB 120. OBLETNICI ROJSTVA
SV. LEOPOLDA BOGDANA MANDIČA**

v a b i

verska skupnost od DOMJA na slovesnost, ki bo v nedeljo, 11. maja, ob 16. uri v domači kapeli.

Pri sv. maši bo prepeval otroški zbor »Naša luč« iz Ricmanj in od Domja, ki ga vodi s. Karmen Koren.

Slovesnosti se pridružuje Apostolstvo sv. Cirila in Metoda v Trstu, ki bo sodelovalo s proslavo Primoža Trubarja ob njegovi 400. obletnici smrti.

O Primožu Trubarju, »vogelnem kamnu naše kulture, možu, ki je prvi zapustil trajne sledove svojih stopinj v slovenski kulturi« (I. Pregelj) bo spregovoril prof. Robert Petaros, Tamara Petaros pa bo vpletla vložke Trubarjevih besedil.

Nastopili bodo šolski otroci šol: I. Trinko in M. Samsa s petjem, recitacijami in priložnostnim prizorčkom. Proslavo bo zaključil Tržaški mešani zbor s svojim bogatim sporedom. Vodi ga prof. Tomaž Simčič. Ta del sporeda se bo odvijal na vrtu ob kapeli. Sledi bratsko srečanje.

—o—

Ivan Cankar

**POHUŠANJE
V DOLINI ŠENTFLORJANSKI**

v soboto, 17. maja ob 20. uri v Kulturnem domu v Trstu

Bogat kulturni teden v Devinu in Štivanu

Vrsta kulturnih in zabavnih pobud je razgibala življenje prejšnji teden v Devinu in Štivanu.

V nedeljo, 27. aprila, je bil zvečer v stari štivanski cerkvi koncert dubrovniškega komornega orkestra »Luka Sorkočević«, ki ga je za to priložnost vodil Stojan Kuret. Koncert sta priredili občina Devin-Nabrežina in tržaška avtonomna turistična in letovišarska ustanova, ki sta s tem koncertom odprli letošnjo turistično koncertno sezono v štivanski cerkvi.

Ob dubrovniških solistih Sandiju Colblenzu in Doris Cavaliere, sta nastopila kot solista tudi violinist Igor Kuret in čelist Peter Filipčič. Nastopila sta v Vivaldijevem koncertu za violino in violončelo v B-duru.

Poleg te Vivaldijeve skladbe je orkester izvedel še Vivaldijevi deli »Concerto grosso« v g-molu in »Koncert za dve violini« v a-molu. Pri slednji sta kot solista nastopila dubrovniška solista. V drugem delu je Stojan Kuret vodil Händlov »Concerto grosso« op. 6 št. 6 in Mozartov »Divertimento« v F-duru KV 138. Koncert je bil vsekakor prepričljiv, žal pa je cerkev, njen odmev in verjetno tudi dejstvo, da iz objektivnih razlogov v njej niso mogli imeti potrebnih vaj, nagajala predvsem tržaškima izvajalcema.

Svojevrsten glasbeni dogodek je bil v petek, 2. 5., v Devinu, ko je italijansko kulturno društvo iz Devina priredilo v cerkvi sv. Duha violinski koncert Črtomira Šiškoviča. Sicer majhna cerkev je bila polna občinstva, med drugimi so bili prisotni župan devinsko-nabrežinske občine Brezigar, skladatelj Pavle Merku in ravnatelj Jadranskega zavoda združenega sveta prof. Sutcliffe. Črt je svoj program zanimivo zasnoval. Začel je z Bachovo »Sonato« v G molu, sledil pa je Paganinijev »Capriccio« št. 24. Po kratkem odmoru je izvedel skladbo »Calmo espressivo« tržaškega skladatelja Pavleta Merkuja, ki je med občinstvom žela velik uspeh, odlična pa je bila tudi Šiškovičeva interpretacija, za kar mu je prof. Merku čestital. Uradni del sporeda je končala Bachova »Partita« št. 3. Številnemu občinstvu in ploskanju se je Črtomir Šiškočič zahvalil iz izvedbo virtuoznega dodatka.

Sobota, 3. maja, je bila praznična za člane Dekliškega zbora Devin in Fante izpod Grmade. Oba zbora sta bila gosta devinskega princa Karla, ki ju je sprejel pod večer v devinskem gradu. Po sprejemu pri obokanem vhodu v grad in pozdravih je devinski princ z ženo Veroniko in obema sinovoma, povabil goste v bližnjo sobo, kjer je prišlo do sproščenega pogovora. Devinski princ Karel se je zahvalil zboroma za petje na pogrebu svojega očeta Rajmunda in izrazil željo, da bi nadaljeval kulturno in človekoljubno delo svojega očeta ter dobre stike, ki so vedno obstajali med zboroma in njegovo družino. Pogovor se je nato sproščeno razvil na druga aktualna vprašanja, zbor pa sta tudi zapela nekaj pesmi. Princ Karel z družino je nato povabil goste na ogled grajskega parka, ki je ves spomladansko cvetoč in lepo urejen. V spomin na srečanje sta zbor poklonila sliko in lepo pleteno steklenico z domačo črnino.

Poleg zborov so bili na obisku v gradu tudi nekateri starejši Devinci, ki jih je rajni princ Rajmund štel za svoje sovrstnike in dobre znance.

Zvečer pa so zbor in devinska župnijska skupnost priredili v novi cerkvi v Štivanu zanimiv koncert zbora »Hrast« iz Doberdoba, ki je del sporeda izvedel tudi ob spremljavi komornega orkestra. Vodil ju je Hilarij Lavrenčič.

V prvem delu sporeda je zbor nastopil »a capella«. Izvajali so tri baročne skladbe, med temi Praetoriusov petglasni kanton »Jubilate Deo«. Sledil je koral »Ach Gott erhö« J. S. Bacha, v ženski zasedbi »Hvalite ime Gospoda« skladatelja Christofa, »Oče naš« R. Korsakova in »Pater noster« Igorja Stravinskega.

Zbor je dokazal odlično pripravljenost, dobro oblikovanje skladb, smiselno in prepričljivo interpretacijo. Dokler se niso sprijaznili s prostorom, so nekoliko izstopali soprani, že prva izvedena pesem pa je napovedala velik glasbeni dogodek, kar je sobotni koncert tudi bil.

V drugem delu je zbor ob spremljavi komornega orkestra, ki ga sestavljajo razni študentje in profesorji iz Goriške pod vodstvom Hilarija Lavrenčiča izvedel kot prvo skladbo Mašo v C duru op. 15 avstrijskega skladatelja Gruberja. Orkestracijo maše je napisal H. Lavrenčič in je bila, vsaj po našem okusu, nekoliko prenatrana. Zbor in orkester sta pokazala temeljito pripravljenost in dobro zlitost. Le mestoma in to pri začetnih delih maše, je orkester delno prekril zbor, ki pa je ves čas odlično vzdržal tako interpretacijsko kot zvočno.

Svoj koncert je zbor »Hrast«, ob spremljavi komornega orkestra, zaključil z dvema odlomkoma iz Händlovega oratorija »Messiah«. Gre za »Worthy is the Lamb« in znamenito »Alelujo«. Burno ploskanje občinstva, ki je bilo navdušeno nad izvajanjem doberdobskega mešanega zbora »Hrast«, je bila zaslužena pohvala in zahvala zboru, ki se je v nekaj letih razvil z marljivim in vztrajnim delom ter trudom

dalje na 8. strani ■

Kako je s sevanjem pri nas

Po vsem deželnem ozemlju se nadaljujejo pregledi radioaktivnosti v ozračju, na tleh in na zelenjavi. Ob 17. uri deželni odbor za civilno zaščito izdaja dnevno uradno sporočilo o stanju v Furlaniji - Julijski krajini.

Na Tržaškem je prišlo do različnih tolmačenj ministrskih navodil, tako da so v soboto ustavili prodajo vsakršne sveže zelenjave. Odgovorni funkcionar za higieno in javno zdravstvo Tržaške krajevne zdravstvene enote dr. Botteghelli je pojasnil, da se zdravstveni organi držijo jasnih predpisov ministrstva. Do 17. maja je torej prepovedana prodaja listnate zelenjave. Ministrska okrožnica pojasnjuje, da so na tem

seznamu razne vrste solat in radičev, repni poganjki, pesa, špinača, cikorija, ohrovt, zelje, cvetača, zeleni šparglji in artičoke.

Tržaška krajevna zdravstvena enota pa pregleduje tudi ostalo zelenjavo in sadje. Tako so na primer zavrnilo eno izmed pošiljk jagod, pri kateri se je pokazala rahla radioaktivnost. Zdravstveni organi torej nadzorujejo vso proizvodnjo.

V Trstu so se odločili tudi za analizo morske vode in morskih živali — od planktona do sardin. Vzorce pošiljajo biologi tržaške univerze inštitutu za zoologijo univerze v Parmi, kjer imajo posebej primerne najsodobnejše priprave za ugotavljanje radioaktivnosti na tem področju.

PREJELI SMO:

Ob nekem spomeniku v Gorici

V dvanajstletnem razdobju fašistične tiranije je slovensko in hrvaško prebivalstvo takratne Julijske Benečije občutilo vse grenkobe teptanega naroda, ki mu nista državna oblast in politično tiranstvo odvzeli le demokratičnih svobod, marveč sta ga hoteli ugonobiti kot narod. Prepovedane so bile slovenske šole, prepovedana so bila slovenska in hrvaška društva, prepovedana je bila slovenska in hrvaška tiskana beseda. V javnosti so Slovenci in Hrvatje morali uporabljati le italijanski jezik. Desettisoči ljudi slovenske narodnosti so se v tem časovnem razdobju morali izseliti v Jugoslavijo ali Južno Ameriko. Pred posebno sodišče fašistične države so gnali tisoče slovenskih in hrvaških ljudi. Sorazmerno veliko, ogromno število ljudi slovenske narodnosti je bilo obsojenih na smrt. Drugi so polnili fašistične ječe. V konfinacijo so poslali tisoče primorskih ljudi. Mladičarje in odrasle ljudi so gnali v posebne kazenske bataljone italijanske kraljeve vojske. Še pred padcem fašizma so goriško podeželje požigali arditii, fašisti ter rodovi redne vojske in vse vrste kraljeve policije. Že takrat so bile italijanske ječe polne slovenskih in hrvaških protifašistov. Po polomu 8. septembra 1943 so naše kraje zasedli Hitlerjevi nacisti. Dober del prejšnjih fašistov se jim je udiinjal in nadaljeval borbo proti slovanskemu protifašističnemu prebivalstvu z istim, s še hujšim zagonom kot prej. Slovensko in hrvaško ljudstvo v Julijski Benečiji, v Slovenskem Primorju in Istri, se je najprej fašistični, potem nacistični tiraniji uprlo z orožjem v rokah. V narodnoosvobodilnem boju je padlo 42.000 primorskih in istrskih Slovencev in Hrvatov. Spomeniki njim na čast obeležujejo vse naše kraje. Pravična kazen pa je že med bojem doletela nacistične, fašiste in njih pomagače. Kazen je nekatere med njimi doletela ob zmagovitem zaključku vojne. Povsod v Italiji, povsod v Evropi, se je v tistih spomladanskih dneh leta 1945 zgodilo, da so se sredi množice fašističnih in nacističnih pomagačev znašli tudi nekateri, ki niso tja spadali. To se je pripetilo vedno in povsod v prelomnih trenutkih zgodovine.

Dandanes, 41 let po zmagovitem zaključku druge svetovne vojne, doslej najhujše vojne, v kateri sta fašizem in nacizem skušala uničiti vrsto narodov, med katerimi tudi slovenskega, se ponekod skuša prikazovati napadalce kot žrtve in njihove žrtve kot krivce, ter se jim na javnih mestih postavljajo spominska obeležja.

Sem sodi tudi spomenik, ki ga gradijo v goriškem Spominskem parku in ki ga bodo odkrili v letošnjem maju. Iz dokumentacije, ki jo je posredovalo pokrajinsko vodstvo VZPI-ANPI je jasno razvidno, da gre pri tem spomeniku predvsem za ljudi, ki so kot člani nacističnih in fašističnih oboroženih enot padli že pred osvoboditvijo.

Zaradi tega ne gre v tem primeru samo za znak tudi razumljive pietete do ljudi, ki so umrli pred tolikimi leti, marveč za dejansko hoteno potvarjanje zgodovine tukajšnjih krajev. Hoče se izkriviti podoba mesta, v katerem od vedno živijo skupno Italijani in Slovenci, mesto, ki se ponaša z naslovom Mesta Evrope, in ki je v tem povojnem času ustvarilo prijateljske odnose na meji in ki je bilo med vsemi ob italijansko-jugoslovanski meji prvo, ki je načelo politiko prijateljstva in sodelovanja s sosedi onkraj državne meje.

Podpora takim pobudam, ki prihajajo tudi od nekaterih oblastvenih organov, ne koristi sožitju med Italijani in Slovenci. To se je pri nas ustvarilo v povojnem času z marsikatero odpovedjo in težavo. SKGZ zaradi tega obsoja netilice narodnostne mržnje na našem območju. Ta mržnja je jasno prišla do izraza lani, ko je samozvani odbor za obrambo italijanskega značaja Gorice prav na tej temi dosegel višek protislovenske gonje, ki jo javno podpirajo le neofašisti.

SKGZ zaradi tega in tudi v želji, da bi se še naprej razvijalo prijateljsko sožitje med Italijani in Slovenci, da bi se upravičene zahteve slovenskega prebivalstva uredile z globalnim zaščitnim zakonom, kar smo Slovenci enotno zahtevali na goriškem Travniku 20. maja 1984, apelira na vse demokratične sile, da preprečijo nadaljnje podžiganje narodnostne mržnje v vsej naši deželi, na Goriškem še posebej.

Gorica, april 1986

SLOVENSKA KULTURNO
GOSPODARSKA ZVEZA

—O—

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE V TRSTU
Noël Cowrd

HUDOMUŠNA PRIKAZEN

v četrtek, 15. maja ob 20.30 v Sovodnjah

Lojzka Žerdin

ZEMLJA

v petek, 16. maja ob 20.30 v Kulturnem domu v Gorici

Koledar dramskega sporeda Radia Trst A

V torek, 13. maja ob 18. uri: Franjo Frančič »GRAJSKI«. Izvirna radijska igra. To pot vam predstavljamo novo in v slovenski slušni igri povsem izvirno ime, saj se Franjo Frančič s svojim suhim in skopim dialogom uveljavlja kot vznemirljivo bister faktograf nekkih procesov, ki so jim priče predvsem mladi ljudje, adolescenti. Režija Adrijan Rustja. Produkcija Radio Trst A.

V torek, 20. maja ob 18. uri: veliki dramatik v radijskem mediju. Friedrich Dürrenmatt »OKVARA« (Die Panne). Radijska igra. V sklopu tega niza se bomo danes srečali s švicarskim dramatikom Friedrichom Dürrenmattom. Kot že njegovi predhodniki — Bertolt Brecht, Paul Claudel, Samuel Beckett, Günter Eich, Heinrich Böll, Arthur Miller, Max Frisch, Eugène Ionesco in drugi — se je tudi on zelo intenzivno posvetil radijski igri. Tudi njegova najboljša »radio-play« z emblematičnim naslovom »Okvara« (mišljena je avtomobilska okvara sredi dolge poti) živo pripoveduje o simbolično jasnem svetu bernskega dramatika, ki tudi v tej igri razkrinkava zlagane vrednote meščanske družbe in se z ironijo loteva političnih problemov. Prekipevajoča domišljija, absurdno prikazana resničnost, duhoviti dialogi in domisleki — to so nemara tiste prvine, ki najbolj evidentno opredeljujejo tega nadvse pomembnega avtorja. Prevod Lučka Jenčič. Režija Jože Babič. Produkcija Radio Trst A.

V torek, 27. maja ob 18. uri: Milojka Žižmond »NOČNI GOST«. Izvirna radijska igra. Mlada novogoriška književnica Milojka Žižmond, ki je svoj radijski prvenec »Koža in raze« pred tremi leti namenila prav naši radijski postaji, se to pot ponovno predstavlja z novo izvirno radijsko igro, polno globokih in čutno pomenskih razsežnosti. Svet njenega pisateljskega izražanja je tudi v tej igri — hiša, to ozaljšano gnezdo toplote in miru, kjer se v jasno in ostro izražanih dialogih in monologih krešijo različni pogledi na življenje v hiši in okoli nje. Avtoričin metaforično zelo bogat svet dobiva tu resnično nove vsebinske in izrazne dimenzije, pa tudi njen ustvarjalni in človeški angažma je nadvse pristen in nabit z veliko izpovedno energijo. Režija Marko Sosič. Produkcija Radio Trst A.

Vsak ponedeljek in petek ob 16. uri: IZ ZAKLADNICE PRIPOVEDNIŠTVA. V teh dneh v Trstu predvajajo film »Moja Afrika«. Režiser Sidney Pollack ga je posnel po zbirki kratkih zgodb »Iz Afrike« in biografiji danske pisateljice Karen Blixen. Pisateljica, ki jo poznamo tudi pod njenim psevdonomom Izak Dinesen, je zaslovela predvsem v ZDA in Skandinaviji. Zunaj teh dežel postaja znana šele v osemdesetih letih tega stoletja, natanko sto let po svojem rojstvu. Pollackov film »Moja Afrika« predstavlja sedemnajst let dolgo obdobje njenega življenja, ki ga je prebila na svoji kavni plantaži v Keniji. Mi pa bomo v desetih zaporednih oddajah predstavili njeno literarno ustvarjanje, s katerim Karen Blixen postaja nepogrešljivi del svetovne literarne zgodovine. Uvod in prevod Darja Hribar. Radijska realizacija Nataša Sosič.

—O—

PONEDELJKOV VEČER V DSI

Društvo slovenskih izobražencev v Trstu vabi v ponedeljek, 12. maja, na srečanje z zadrugo Dom in društvom Studenci o političnem in kulturnem delu med katoličani v Benečiji. Srečanje bo v Peterlinovi dvorani in se bo začelo ob 20.30.

Pastirček praznuje svojo 40-letnico

Otroška revija »Pastirček« je že 40 let zvesta spremljevalka naše osnovnošolske mladine. Kot znano, gre za revijo, ki se med zamejskim revialnim tiskom lahko pohvali z najdaljšo dobo neprekinjenega izhajanja.

Letošnjega okroglega jubileja, svoje 40-letnice, se bodo bralci in sodelavci ter uredniki spomnili na letošnjem »7. Pastirčkovem dnevu«, ki bo v nedeljo, 11. t.m., v Gorici. Da bi bilo pri proslavljanju tudi veliko zabave, so prireditelji pripravili bogat spored. Srečanje se bo začelo ob 10. uri z mladinsko mašo na Placuti, ob 11. uri bo ex tempore v Katoliškem domu, ob 16. uri pa bo v dvorani Katoliškega doma pe-

ster nastop, pri katerem bodo sodelovali otroci iz Gorice, Sv. Križa, Mačkolj, Bazovice, Opčin, Števerjana, Rupe, Peči in Sovodnjah.

Lepi rumeni plakati, ki vabijo na »7. Pastirčkov dan« v Gorici, nas spominjajo na vse delo, ki je bilo opravljeno v tem 40-letnem obdobju, na vse lepe misli, novice, zabavno, a tudi poučno branje, ki je izšlo na straneh revije Pastirček v 40 letih rednega izhajanja.

Prepričani smo zato, da bo prireditelji privabila veliko otrok in mladine, a tudi že odraslih bralcev, ki so segali po reviji in se z njo zabavali in se ob njej duhovno bogatili, ko so sami bili učenci in učenke.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Knjiga o Ušeničniku

Na prelomu stoletja smo Slovenci imeli na področju katoliške misli nekaj izjemnih duhov, med temi je treba, poleg Antona Mahničiča, profesorja v goriškem bogoslovju, filozofa in kritika liberalizma, omeniti v prvi vrsti Aleša Ušeničnika v Ljubljani, v času pred prvo in med obema vojnoma. Njegova »Sociologija« (Lj. 1910) je pravzaprav knjiga o krščanskem nauku in ne sociologija kot taka. Pomeni pa nedvomno začetek idejnega gibanja v duhu socialnega nauka Cerkve pri nas, kar je Ušeničnik potem nadaljeval še v številnih delih.

Knjiga z naslovom »Aleš Ušeničnik in znamenja časov«, ki je izšla pri verskem listu »Družina« v Ljubljani pred kratkim, nam prikaže celotno delo in vlogo tega izrednega katoliškega misleca. Študijo je napisal duhovnik Jožko Pirc iz Idrije kot svoje doktorsko delo na papeški univerzi Lateran v Rimu, od leta 1984 pa je asistent na teološki fakulteti papeške univerze Urbaniana, prav tako v Rimu.

V študijo je vloženo veliko dela, toda Slovenci smo z njo prvič dobili zaokrožen pregled o dejavnosti te velike osebnosti. Zakaj v povojnih letih, v času neurejenih odnosov med državo in Cerkvijo spominjanje Ušeničnika ni bilo zaželeno.

Vtis pa je, da tudi sama študija o Ušeničniku izpod peresa omenjenega že sodi med znamenja časov. V presoji Ušeničnikovega dela se namreč kaže sedaj že preraščeni koncilski ali pokoncilski model, mogoče še najbolj jasno v naslednji ugotovitvi: Ušeničnikov celostni odgovor na znamenja časov t.j. katoliško kulturno še najbolj točno zaobjamemo z izrazom religiozno-filozofsko-ideološka »utopija«; njegovo poudarjanje popolnega pokristjanjenja sodobnega človeka in moderne kulture ima v sebi elemente nerealne, neuresničljivega in nedosegljivega, tudi zastarelega in preživelega; hkrati pa ima v sebi veliko elementov pozitivne simbolične utopije.

Ta ugotovitev je dokaj filozofska in nepreverjena. Ušeničnik je pisal slovenskemu narodu v času, ko je bil skoraj povsem katoliški. V takem okolju so bila njegova načela večinoma uresničljiva, seveda ne v smislu abstraktno popolne krščanske oz. katoliške družbe.

Težko bi bilo takšno stališče označiti kar za utopijo, zlasti še, če vemo, da »realno« mišljenje oz. nazori množic niso plod samostojno porojenih idej, pač pa predvsem vplivanja množičnih sredstev obveščanja na javno mišljenje.

Kdor ima v rokah sredstva obveščanja, bodisi zaradi oblasti ali denarja, tisti tudi vpliva na množice in njih mišljenje. Preko sredstev obveščanja bi tudi Ušeničnikovi nazori postali kar nankrat stvarnost in ne več utopija. Utopili bi se v tej utopiji in se znašli v stvarnosti.

Seveda se tudi ob tej knjigi porodi vprašanje, kako vrednotiti tradicijo, zlasti še slovensko. Že križarsko in krščansko socialno gibanje je dokaj slepo prevzemalo tuje modele in hotelo prenoviti ter odrešiti domnevno neuko slovensko ljud-

stvo. To poslanstvo so skušali, in ga večinoma še danes, kar s prevajanjem tujih veličin, pa naj se tuje razmere pri nas prilagodijo ali ne.

Knjiga o Ušeničniku poskuša, nasprotno od tega, predstaviti domači javnosti našega lastnega misleca. In čeprav je presoja Ušeničnikovega dela mestoma še nedorečena, daje pisec vendarle vlogi tega velikega misleca veliko priznanje.

V nekaterih primerih pisec ni dovolj natančen, zlasti pri izrazu »na Slovenskem«, ko omenja eno ali drugo katoliško gibanje, ko pa gre dejansko le za akademske skupine in katoliške klike v predvojni Ljubljani.

Pričujoča študija o Ušeničniku na vsak način zapolnjuje dolgoletno vrzel na tem področju, ki so ga hromili nekateri tabuji v smislu zamolčavanja, kot pri Ušeničniku, pa tudi šolsko izkrivljenih oznak, kakor pri Mahničiču in Kopitarju ali še pri kom. **ie**

Draga Gelt: The Slovenians

V Avstraliji je izšla angleška izdaja slovenske zgodovine, od najstarejših časov — The Slovenians from the Earliest Times, Melbourne 1958. Knjiga, vezana v platno, velikega formata, ima okoli 200 strani in je bogato ilustrirana. Napisala jo je gospa Draga Gelt, izdal pa odbor slovenskih društev v zvezni avstralski državi Victoria, za 150-letnico njenega obstoja. Naroča se pri odboru: Coordinating Committee of Slovenian Organizations in Victoria, P.O.Box 185, Eltham 3095, Victoria, Australia. Cena: 20 avstral. dolarjev in še 3 za poštnino.

Knjiga predstavlja nedvomno na zelo posrečen in učinkovit način Slovence, njih zgodovino in kulturo angleško govorečemu svetu in s tem tudi svetovni javnosti, saj je danes angleščina jezik, ki se ga uči in v veliki meri tudi obvlada velika večina svetovnega izobraženstva. Še večji pomen pa ima knjiga za potomce slovenskih izseljencev v zdomstvu, ki slovenskega jezika več ne obvladajo, vendar iz te knjige v njim domačem jeziku odkrivajo kulturo in domovino svojih staršev in prednikov. Doslej smo takšnih pobud v slovenskem izseljenstvu pogrešali, z izjemo izdaj prof. Edija Gobca v Združenih državah Amerike.

Kakor se v takšnih primerih zgodi, se tudi v pričujoči knjigi pojavlja nekaj pomanjkljivosti, ki jih bo treba v prihodnji izdaji oz. ponatisu odpraviti. Podnapis na str. 81 navaja npr., da gre v primeru Ferdinanda I. (1793-1875) za rimskega cesarja. Dejansko gre za avstrijskega cesarja, ker je bilo leta 1806 Sveto Rimsko cesarstvo odpravljeno na pritisk Napoleona in zamenjano z avstrijskim. Rimski cesar tega imena je pa vladal ok. 1550. Nadalje na str. 123 je podnapis k sliki kronanja Franca Jožefa I. v Budim-

pešti, toda napačno navedeno, da za avstro-ogrškega cesarja; gre lahko le za ogrskega kralja, ker je veljala za avstrijski del monarhije posebna avstrijska cesarska krona.

Kot začetnika slovenske književnosti bi morala biti omenjena sveta brata Ciril in Metod, saj književnost ni nujno vezana na ljudski jezik. Utemeljitelj književnosti v ljudskem jeziku pa je seveda Primož Trubar. Prav tako drugi Brižinski spomenik ni prikazan kot eden najsijajnejših te vrste, tako v književnem kot v bogoslovnem pomenu (ugotovitev Fr. Grivca).

Državnopravno izročilo Karantanije v srednjeveški Koroški ne pride dovolj do izraza (upoštevajoč spise J. Mala). Avtorica polaga težo na Kranjsko, ki pa vse do 19. stol. še ni zavzela vodilne vloge v slovenskem narodnopolitičnem gibanju. Treba bi bilo omeniti vsaj Christalnika in njegovo knjigo (ok. 1570) in seveda poklonstva deželnih stanov novemu vladarju ter zaprisege v slovenskem jeziku.

Ne najdemo, nadalje, tudi omembe slovenske zmage nad Turki pri Sisku 1593, ki je bila edinstvena. Opisuje jo J. Gruden v zvezkih slovenske zgodovine pri Mohorjevi v Celovcu pred prvo svetovno vojno.

Navajanje, da je slovenski legendarni kralj Matjaž (str. 69) istoveten z divjim ogrskim kraljem Matijem Corvinom († 1490), je seveda stara izmišljotina in bi jo bilo treba opustiti. Zakaj zgodbe o tem legendarnem kralju segajo še v poganske čase, nekaj stoletij pred dobo ogrskega kralja.

V prikazu slovenskega narodnega prebujanja nista prikazani dovolj ali sploh ne vlogi Celovca z Mohorjevo družbo (vsaj slika Mohorjevega doma) in Trsta (s sliko Narodnega doma). Prvi je imel pred prvo svetovno vojno v kulturnem, drugi v gospodarskopoličnem življenju Slovencev izredno težo.

V prikazu ljudske kulture Slovencev je v primeru cerkljanskih lavfarjev treba popraviti podnapis, ker izhajajo iz Cerkna in ne iz Cerkelj (str. 156).

Vendar so te nadrobnosti očitne le tistim, ki se s slovensko zgodovino in kulturo pobliže ukvarjajo. Zato predstavitev Slovencev in njih kulture angleško govorečemu svetu s tem ni bistveno prizadeta. Knjiga je povrhu še izredno lepo natisnjena, z jasnimi slikami, na gladkem papirju in dejansko dosega svoj namen, opozoriti na obstoj Slovencev kot naroda s staro kozeno sredi današnje Evrope.

Izšel je Cerkveni glasbenik

V novi opremi je pred nekaj dnevi izšla prva, trojna številka letošnjega Cerkvenega glasbenika. Letos ta strokovna revija stopa v svojo 79. leto izhajanja.

Na platnicah sta upodobljeni skici obnovljenih Janečkovih orgel v ljubljanski stolnici iz leta 1739 in Eislov pozitiv v ljubljanskem semenišču iz leta 1762, ki ju je narisala arhitekt Mira Homška.

Uvodnik z naslovom »V 79. leto« je napisal glavni urednik revije Edo Škulj. Iz članka zvezo za letošnji uredniški načrt revije, še posebej o pobudah v okviru letošnjega pastoralnega na-

črta, ki je namenjen evharistiji. Poudarek bo revija dela tudi 400-letnici smrti Primoža Trubarja.

V prvem delu je ta številka revije namenjena spominu letos umrlega skladatelja Matije Tomca. Za glasbene zgodovinarje in ostale bralce so dragoceni podatki in misli, ki so zbrani pod naslovom »Iz Tomčevih pisem uredništvu Cerkvenega glasbenika«. France Oražem je za to številko pripravil prispevek o slovenskih evharističnih pesmih, ki so izšle v zvezkih Cerkvene zborovske glasbe. Gre za analizo več kot 100 pesmi, ki jih objavlja zbirka.

dalje na 8. strani ■

Šavli

»Samo milijon nas je...«

Verski časopis študentov in izobražencev »Tretji dan«, ki izhaja v Ljubljani, je v svoji zadnji, 8. številki, objavil zanimiv članek v rubriki »Bo prišla streznitev?« Tone Kunstelj, avtor teh razmišljanj v tej številki piše o vprašanju števila rojstev na Slovenskem. Ker gre za vprašanje, ki je boleče aktualno tudi za naše zamejske razmere, ponatiskujemo članek v premislek vsem. (Ured.)

Mesec dni me je z delovne mize očitačo gledal pisalni stroj, na listu pa je bil natipkan samo naslov pričujočega članka... Opravičujem se bralcem Tretjega dne, če so zaman iskali članek v prejšnji številki. Zasnova članka je že bila na papirju, prste je že žejalo po tipkah, misli so rojile po glavi — glava, ta pa je ob vseh drugih obremenitvah še pridno, aktivno in pasivno, sodelovala na ljubljanskem misijonu; sedma številka pa je morala zaradi velikonočnih praznikov bolj zgodaj v tiskarno...

V današnjem prispevku bom spregovoril o problematiki, ki me vedno bolj »žuli«, o kateri se sicer v javnosti občasno pojavijo posamezni glasovi, ki pa, žal, ostajajo »glas vpijočega v puščavi«. Podobno se pač dogaja z mnogimi opozarjajočimi glasovi, mislim pa, da bi bil najslabši izhod, če bi preprosto vrgli puško v koruzo, češ »da se stvari tako ali tako ne bodo nič spremenile«. Morda pa le bo kdo nastavil uho glasu vpijočega v puščavi in se mu morda celo pridružil pri vpitju. Napisati vam mislim nekaj o zelo problematičnem odnosu, ki ga ima naša slovenska družba dandanes do materinstva, kako malo ga vrednoti in vse prepogosto celo odklanja. S tem pa je ozko povezan padec natalitete oz. števila rojstev, kar gre že tako daleč, da se lahko vprašamo, ali nismo že ogroženi kot narod.

V soboto, 8. marca, sem ob zajtrku poslušal radijska poročila in če sem prav slišal, je rapovedovalec ob govorjenju o dnevu žena omenil tudi materinstvo. Kasneje sem spraševal znanca, če je še kdo to slišal, toda žal mi tega nihče ni mogel potrditi. Nato sem pregledal par časnikov in revij (Delo, Dnevnik, Jana, Otrok in družina), ki so izšli okoli tega praznika. Nikjer niti besede o materinstvu. Tudi sicer sem dobil občutek, da je bilo na splošno le malo prostora namenjenega prazniku in ženam. Jana je v številki z dne 5. 3. prinesla uredniški komentar z naslovom »Ženski dan, skupni boj«, kjer omeni enoletni

porodniški dopust, »ki bi ga bilo mogoče zlahka stlačiti v prikladno vrečo z delovnimi zmagami«, ves ostali članek pa je razpravljanje o boju proti otopelosti, ki jo moramo premagati, da bomo izplavali iz sedanje krize. (Mimogrede, nekje sem prebral, da v našem dnevnem izrazoslovju še štirideset let po koncu vojne vse preveč uporabljamo besedne zveze: boj, borimo se ipd.). Zeno smo v naši sodobni družbi skoraj povsem omejili na proizvajalko (in seveda tudi potrošnico) materialnih dobrin, bila naj bi aktivna v službi, v samoupravljanju, v krajevnih skupnostih, morda še v okviru Rdečega križa... Da pa je žena v svojem najglobljem bioškem bistvu tudi — in morda najprej — mati, smo pa pozabili, če ne celo zavestno odrinili na stranski tir in v pozabo. Samo pomislimo, kaj vse morajo prenesti tiste redke žene, ki se odločijo za kaj več kot dva otroka, od pomilovalnih in zaničevalnih pogledov, preko zbadljivih besed do popolne odklonitve. Doživljajo tako pritiske s strani (tudi ožjega) sorodstva kot tudi od sodelavk na delovnem mestu, češ: »Tretjega? Kaj si neumna, zakaj pa ga ne greš odpraviti?« Morda pa še bolj s strani nadrejenih v obliki godrnjanja o porodniškem in nato bolniških dopustih za bolnega otroka: »Kdo pa mislite, da bo delal namesto Vas?« Poznam mlado mater štirih otrok, s katero sodelavke, odkar je povedala, da bo imela še četrtega otroka, enostavno sploh ne govorijo več! Znak česa je to: zavisti ali primitivizma? »Zwei kinder« sistem je že tako vsidran v zavest naših sodobnih mladih družin, da je tretji otrok že skorajda »greh«! Poleg tega, niti ne tako redkega zaničevalnega odnosa do mater z več otroki, so take matere oz. njihove družine prizadete tudi po materialni strani, saj je cenzus za priznavanje otroških doklad (sedaj imamo za to sicer že bolj »aktualno« ime; to spreminjanje izrazov za iste stvari je še ena naših posebnosti) izrazito neprimeren. Nadomestilo osebnega dohodka za čas nege bolnega otroka je podobno miloščini, do pred kakega pol ali tričetrt leta pa tudi nadomestilo za čas porodniškega dopusta niti približno ni lovilo inflacijskih osebnih dohodkov. Poleg že omenjenih stvari sicer toliko deklarirana skrb za mlade družine ostaja še eno med neuresničenih lepih gesel.

Z odnosom, ki ga kažemo do materinstva, je seveda ozko povezan naš odnos do otrok, tu mi-

slim predvsem na število otrok. V tem delu današnjega sestavka bom za podkrepitev svojih trditev navajal nekoliko več števil, vse pa so povzete po javnih, uradnih virih. Tako je l. 1921 delež slovenskega prebivalstva v tedanji Jugoslaviji znašal še 10,27%, l. 1981 pa le še 8,42%. Znotraj SR Slovenije pa se je ta delež zmanjšal od 96,52% v letu 1953, na 90,52% v l. 1981.

Zelo značilen je nadalje podatek, da se je rodnost prebivalstva v Sloveniji neprestano zmanjševala in to od 22,4 promila v letu 1953 na 16,0 promila leta 1970, leta 1981 pa je bila le še 13,8 promila. Vzporedno s tem gre seveda podatek o fertilitnosti slovenskih žena (število živorojenih otrok na 1000 žena starosti 15-49 let), podatki se po vrsti nanašajo na leta 1948, 1970, 1980 in 1983, upad pa gre od 82 promilov, 70,5 promila, 69,7 promila na le še 55,6 promila; spomnimo se, da ravno tako leta 1983 slovenske žene naredijo skoraj 57 splavov na 1000 žena te starosti (torej več otrok ubijemo kot rodimo). Znani so podatki, da se slovenska populacija stara. To velja za narode s povprečno starostjo nad 30 let, naša pa je bila l. 1981 že 34 let. Upada nam tudi delež mladine do 14 let v celotnem prebivalstvu, ki se je v obdobju 1969-1981 zmanjšal od 32,9 promila na 23,0 promila. Posledica teh trendov pa je stalno zmanjševanje naravnega prirastka prebivalstva, ki je leta 1953 znašal 12,5 promila, leta 1980 je bil še približno 6,3 promila, leta 1983 pa le še 3,4 promila.

Realnost vseh naštetih podatkov potrjuje tudi število rojstev:

1965	30240
1970	26607
1975	28927
1979	30133
1980	29819
1981	28802
1982	27694
1983	26703
1984	26073

Nedvomno je razlogov za stalno upadanje rojstev po l. 1979 več, da so ozko povezani, oz. se prepletajo med seboj. Če bi jih vsaj nekatere naštel, bi moral najprej opozoriti, da je vrstni red naštevanja bolj naključen in ne pomeni neke razvrstitve po pomembnosti: zakonsko omogočena, popolnoma odprta dostopnost do splava do 10. tedna nosečnosti (ki velja tudi za mladoletnice!); miselnost, ki ni naklonjena materinstvu in otrokom; vse slabše ekonomsko stanje mladih

nadaljevanje na 8. strani ■

Vili Stegu

Poskus osvetlitve mišljenja Simone Weil

Januarja leta 1941 se je udeležila srečanja katoliške mladine. Sploh je bila živo angažirana v delu z begunci. Večkrat so jo aretirali in zasliševali.

V juniju 1941 je v Marseillu spoznala dominikanskega priorja patra Jean-Marie Perrina. To srečanje se je razvilo v globoko duhovno prijateljstvo, ki je v njeno življenje vneslo globok verski nemir, o čemer pričajo njena pisma patru Perrinu, med katerimi je tudi njena duhovna avtobiografija. Ob tem poznanstvu si je prvič zavestno zastavila vprašanje o lastnem odnosu do krščanstva in Cerkve in s tem tudi vprašanje o možnosti krsta. S tem pa se

je začelo njeno najintenzivnejše versko iskanje, ki ga odražajo vsa dela, kar jih je napisala za tem srečanjem. Sami misli na krst se vse do smrti ni odpovedala, a odločiti se tudi ni mogla.

Avgusta leta 1941 se je srečala s francoskim mislecem Gustavom Thibonom iz mesteca d'Ardeche, kamor jo je napolnil pater Perrin s priporočilom za delo na polju. Pomagala je pri trgatvi. Fizično delo ji je povzročalo velike težave in utrujenost, a s skrajnim naporom se je trudila, da bi ga opravila. Zraven je neutrudno pisala in Thibona poučevala v grščini. V tem času se je prvič zavestno srečala z vpraša-

njem molitve, kot sama govori v duhovni avtobiografiji. Oktobra se je vrnila v Marseille. Tedaj je začela redno hoditi k maši.

V leto 1941-1942 datirata pesem *Vrata* in *Prolog*, ki sta za umevanje njenega duhovnega razpoloženja in spora s krščanstvom izredno dragocena.

Spomladi leta 1942 so se razmere do Judov v Franciji zelo poslabšale in Simona se je po dolgem oklevanju odločila s starši odpotovati preko Casablanke v New York. Pred tem je konec aprila večji del svojih zapiskov izročila Gustavu Thibonu. V začetku julija je s starši dospela v New York, kjer se je njena izgubljenost stopnjevala do fizične bolečine. Izrabila je vsa poznanstva iz Evrope, da si je omogočila odhod v London, kamor je prispela meseca oktobra. Tu se je priključila francoskemu odporniškemu gibanju. Njeno zdravje je bilo že načeto, saj je zadnja leta živela v strogi askezi in skrajnem umskem naporu in delu. Nepretrgoma je študirala religije

Izšel je Cerkvni glasbenik

■ nadaljevanje s 6. strani

Cerkveni glasbenik objavlja tudi nekaj odličnih prevodov. Med temi bi veljalo omeniti članek Oliviera Clementa o Johanu Sebastianu Bachu, ki mu je dal naslov »Cantor maximus«. Članek je zanimiv prikaz Bachove glasbe, ki je bila vedno v tesnem stiku z duhovno, religiozno dimenzijo glasbenega sporočila. Še posebej poudarja tiste skladbe, ki jih je Bach vezal na liturgično in duhovno besedilo.

Edo Škulj se v tej številki spominja tudi drugega člana uredništva, profesorja Stanka Trobine, ki je umrl letos januarja. Ob vsem pomembnem glasbenem delu, ki ga je Trobina opravil, si je gotovo pridobil tudi ugledno mesto v slovenski strokovni publicistiki, saj je napisal knjigo »Slovenski cerkveni skladatelji« in bil splošno aktiven glasbenik in muzikolog.

Cloveško bogat, duhovno razgiban in idejno provokativen se nam zdi prevod intervjuja z enim najboljših živečih francoskih skladateljev, z Olivierom Messiaenom. Za čitatelje naj povemo, da je to avtor monumentalne opere o svetem Frančišku, ki je bila pred nekaj leti z velikim uspehom izvajana v Parizu. Gre za skladatelja novih izraznih značilnosti, ki je iskal in še išče melodičnega navdiha v naravi.

Del Cerkvnega glasbenika je namenjen predstavitvi letos obnovljenih orgel v ljubljanski stolnici, ki jih je izdelal prej omenjeni češki orglar Janeček. Poseben članek pa nam predstavlja tega orglarja, ki je imel delavnico v Celju in je na Slovenskem izdelal nekaj dragocenih orgel.

Na zadnjih straneh razni dopisniki poročajo o glasbenih dogodkih v preteklih mesecih. Edi Race poroča o Reviji cerkvenih zborov v Trstu in Gorici ter o božičnem koncertu v tržaški stol-

Za predsednika skupščine SR Slovenije je bil izvoljen Miran Potrč. Za podpredsednika sta bila izvoljena Marija Zupančič-Vičar in Jože Knez.

—o—

Predsednik tržaške pokrajine Marchio je ponovno izjavil, da ne namerava odstopiti. Marchio je med ustanovitelji nove politične skupine, ki je nastala po razkolu v vrstah Liste za Trst.

nici. Zal je letos odpadlo poročilo o drugih koncertih božičnih pesmi pri nas, saj jih je bilo res lepo število in večina na zelo visoki ravni.

V rubriki Naše orgle Edo Škulj predstavlja tri instrumente. Goršičeve orgle v Zagorju ob Savi in Jančkov pozitiv v istem kraju ter Eise-lov pozitiv, ki so ga letos obnovili in služi didak-tičnim potrebam v ljubljanskem semenišču.

Kot je v tradiciji Cerkvnega glasbenika, re-vija tudi tokrat objavlja posebno notno prilogo. Tokrat objavlja skladbe, ki jih je prejela na raz-pis za evharistično pesem, ki naj bi jo peli po Sloveniji v letošnjem letu. Po mnenju strokovne komisije, ki je pregledala prejetih 10 skladb na enotno besedilo Rože Gantarjeve, najbolj ustre-za pogojem prave ljudske pesmi skladba Emila Senožeškega. Svojo »Evharistično pesem« pa so poslali še skladatelji: Jože Trošt, Ivan Florja-nec, Janez Poljanc, Janez Kranjec, Jože Ropitz in Andrej Misson.

BOGAT KULTURNI TEDEN V DEVINU IN ŠTIVANU

■ nadaljevanje s 4. strani

mladega Hilarija Lavrenčiča v odličnem vo-kalni ansambel.

Nedeljsko popoldne, 4. maja, je itali-jansko društvo iz Devina namenilo pol resnemu pol zabavnemu »Prazniku slad-kosnednežev« v Motelu Agip v Devinu. Na prazniku je bilo izrečenih le nekaj uvod-nih besed v slovenščini, udeleženci pa so poslušali izvajanje mladih glasbenikov iz Devina in Sosljana ter so se zabavali ob srečolovu za nagrajevanje slaščic, ki so jih na prazniku razstavili in seveda tudi po-jedli.

Pretekli teden je bil torej izredno bo-gat in pester. Že v naslednjih dneh pa se napovedujejo druge pobude, pri katerih bodo soudeležena domača kulturna dru-štva in pevski zbori.

M. T.

»Samo milijon nas je...«

■ nadaljevanje s 7. strani

ljudi — družin. V tej zadnji kategoriji je več stvari, od slabših možnosti za zaposlovanje, upa-danje realnih osebnih dohodkov, predvsem pa vse težja dostopnost do lastnega stanovanja.

Toda otroke preprosto potrebujemo; če naši starši ne bi imeli otrok, potem nas ne bi bilo na svetu; in če mi ne bomo imeli (več) otrok, bo — kar malo strah me je pomisliti, kaj bo sledilo! Kdo vse in zakaj potrebujemo otroke? Nasled-nje misli so v večji meri povzete po govoru, ki ga je imel za zakonce v stolnici ob ljubljanskem misijonu p. V. Vider, ki se v slovenski Cerkvi verjetno največ ukvarja z zakonci. Otroke po-trebujeta zakonca sama, saj dobro ujet zakonski par vsak nadaljnji otrok še dodatno poveže (na-sprotno pa dodatni otroci ne rešujejo zakonskih polomijad!). Ob otrocih zakonca preprosto dlje časa ostajata mlada; na stara leta pa več otrok pomeni več obiskov, čestitk, pozornosti, pomoči in nege ter manjšo možnost, da bomo starost preživljali po domovih za upokojence. Psihologi in vzgojitelji bodo potrdili resnico, da se otroci iz številnejših družin bolje razumejo med seboj,

se med seboj pazijo in delno tudi vzgajajo ter manj iščejo družčino na cesti. Znani so podatki, da naši duhovniki in redovne sestre pretežno iz-virajo iz številnejših družin, torej potrebuje o-troke tudi naša Cerkev. Končno, najverjetneje pa bi moral to postaviti na prvo mesto, s tem pa se vračam k naslovu tega razmišljanja, otro-ke potrebuje naš, slovenski narod. Naslednja dva podatka nista (povsem) uradna: menda ima da-nes povprečna slovenska družina le še 1,7 otro-ka, po drugi strani pa dobri 9% žena, ki niso slovenske narodnosti, rodi približno 16% v Slo-veniji rojenih otrok — torej nas je Slovence lah-ko sram, saj neslovenske matere očitno bolj lju-bijo otroke. Hkrati pa to seveda pomeni, da se slovenskih otrok rodi le še kakih 22.000 letno. Mi pa ostajamo pri »zwei kinder« sistemu, ko so nam statistiki že kdaj predočili dejstvo, da bi za ohranitev naroda morala vsaka slovenska mati v povprečju roditi 4 (štiri!) otroke.

Samo milijon nas je, milijon umirajočih med mrličji ... Bo zadostoval glas vpijočega v puščavi — ali ni morda že (skrajni) čas, da začnemo vsi skupaj kar rjoveti ...

Tone Kunstelj

in pisala filozofske zapiske, ki iz tega ča-sa nosijo naslov *Connaissance surnaturelle* (*Nadnaravno spoznanje*), ki so prav goto-vo osrednji del njene filozofske in verske misli.

Kljub telesni izčrpanosti je pozimi in spomladi leta 1943 napisala svoje edino večje delo, ki je vsaj deloma zaokroženo, *Enracinement* (*Zakoreninjenost*) in je povzetek njenega celotnega mišljenja. Za njim je mogoče slutiti tragiko njene izko-reninjenosti iz judovstva. Iz tega časa so tudi *Londonski zapiski*, ki vsebujejo zani-mive misli o osebi in svetem, kritična raz-mišljanja o marksizmu in nadaljevanje dnevniških zapiskov.

Čeprav so njene telesne moči pojema-le, je ves čas bivanja v Londonu obdržala zase le majhen del njej namenjenih živil-skih kart, vse je dajala za člane franco-skega odporniškega gibanja, ki so bili na fronti. Od januarja do aprila 1943 je ne-utrudno delala v odboru francoskega od-pora pod vodstvom Roberta Schumanna.

Na vsak način se je hotela priključiti pro-tihitlerjanskim enotam, ki so se zbirale v Londonu in odhajale v Francijo. Znanci so jo le s težavo in izgovori odvrnili od tega. A ta želja je v njej gorela vse do smrti in priča o pretresljivem nemiru duše, ki je do zadnjega diha iskala pravo mesto za dokončno poslušnost, a ga je našla šele v smrti.

15. aprila so Simono našli zjutraj neza-vestno v pisarni francoskega odpora, kjer je kot po navadi delala pozno v noč. Od-peljali so jo v Middlesex Hospital v Lon-donu, kjer je ostala na zdravljenju do 17. avgusta. Ves čas svojega bivanja v bolnici je sprejemala le majhen del običajne hra-ne trdeč, da se drugemu delu odpoveduje, ker mnogi nimajo niti tega. Kljub onemo-glosti je neutrudno pisala. Iz tega časa po vsej verjetnosti datira *Pismo redovniku*, ki vsebuje petintrideset točk, v katerih se ne strinja s krščanstvom in Cerkvijo. Zadnje besedilo, ki ga je napisala tik pred smrtjo, pa je njena oporoka in nosi naslov *Zadnje*

besede. To besedilo je pretresljiva priča o njenem nedokončanem dvoboju s krščan-stvom in Cerkvijo.

Ker se je v avgustu zdravstveno stanje Simone zelo poslabšalo, saj je zavračala skoraj vso hrano, so jo 17. avgusta preme-stili v privatni sanatorij v Aschfort-Kentu pri Londonu. Zelela si je sobo s pogledom na naravo. Tam je tudi umrla 24. avgusta za podhranjenostjo in oslabeledostjo srca.

Njeno delo je v veliki meri ostalo le fragmentarno, vendar kot mogočen torzo, ki ima v sebi vso razvidnost oblike in vse-bine. Kot takšno je njeno delo dostopno našemu času in je dragocen duhovni do-kument svojega časa.

Slovenskemu kulturnemu prostoru je Simono Weil doslej predstavil Edvard Kocbek v eseju, ki je bil objavljen najprej v Novi poti, pozneje pa še v znanstveni knjižnici Mohorjeve družbe v knjigi pod naslovom *Sodobni misleci*, ki je izšla leta 1981 v Celju.

(Dalje)